

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Våld i nära relationer

Innehåll

Våld i nära relationer	1
Innehåll	1
Bakgrund och syfte	2
Rutinen ska.....	2
Allmän information om våld.....	3
Definition av begreppet våld.....	3
Definition av närstående.....	4
Avvikelse	5
Särskilt utsatta grupper för våld	5
Risksituationer	5
Tecken och symtom på våld.....	6
Vanligaste symtomen på våld hos barn.....	6
Att ställa frågan om våld	7
Rutin.....	8
Anmälan vuxna	8
Anmälan barn	8
Ansvarsuppdelning.....	9
Förvaltningsuppdelning	9
Agerande för dig som medarbetare	9
Agerande för dig som chef	10
Dokumentation.....	11
Bilaga 1: Samverkan och kontaktuppgifter.....	12
Bilaga 2: FREDA-kortfrågor och råd för användning.....	14

Framtagen av: Garp Anneli
Fastställd av: Ekman Ewa
Nästa revidering: 2024-04-27

Dokumenttyp: Rutin
DokumentId: 00323
Version: 1

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Bakgrund och syfte

Våldsutsatta förekommer överallt i samhället. För att kunna motverka och minska våldet är det av högsta vikt att alla vill se, vill veta och vågar att ställa frågan om våld ¹. Denna rutin är framarbetad utifrån Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, HSLF-FS 2022:39 – Våld i nära relation. Föreskriften gäller från och med november 2022. Nytt i föreskriften är bland annat att det ska finnas rutiner för när och hur personal ska ställa frågor om våld för att stöd och hjälp ska kunna ges till våldsutsatta och barn som bevittnat våld. ²

Rutinen ska

- Vägleda anställda inom omsorgsförvaltningen i mötet med individer som är våldsutsatta. Rutinen omfattar vuxna omsorgstagare som blir utsatta för våld i nära relation och barn som har identifierat/hört eller själva varit utsatta för våld i nära relation.
- Fungera som ett förvaltningsgemensamt stöddokument för att alla våldsutsatta ska få bästa möjliga bemötande och likvärdigt stöd i en utsatt situation.
- Tydliggöra ansvarsfördelningen i arbetet mot hot och våld mellan omsorgsförvaltningen och förvaltningen för arbete och välfärd. Samt ansvarsfördelningen mellan olika yrkesprofessioner.
- Utveckla ett långsiktigt och systematiskt förebyggande arbete, på alla nivåer, för att motverka våld i nära relationer och tidigt kunna erbjuda stöd och skydd till våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare.

---

¹ [Att vilja se, vilja veta och att våga fråga \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se)

² [Nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se)

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Allmän information om våld

Definition av begreppet våld

Våld är ett mångtydigt begrepp. Gemensamt är att det begränsar den utsattas trygghet, hälsa och frihet. Våld kan vara brottsliga handlingar såsom fysiskt våld och sexuella övergrepp. Men våld kan också vara sådant som med rådande lagstiftning inte definieras som ett brott men som ändå bidrar till en persons utsatthet.³ Nedan följer en lista på olika typer av våld;

Psykiskt våld – nedsättande kommentarer, förlöjliganden, glåpord, hot, tvång, trakasserier. Kontroll och social isolering är också våld.

Fysiskt våld – örfilar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparkar och stryptag. Det kan också innebära att förövaren biter, river, drar i håret, bränner, skakar eller knuffar.

Sexuellt våld – kan handla om olika typer av sexuella påtvingande, såsom att kolla på pornografi, samlag utan samtycke, sexuella trakasserier och användning av ett sexuellt kränkande språk.

Latent våld – innebär att den utsatta lever med en ständig rädsla eller oro för våld. Våldet kan vara ilska eller aggressivitet som visar sig i förövarens kroppshållning eller kroppsuttryck som upplevs som hot.

Försummelse – kan handla om att den som är utsatt inte får den hjälp som hen behöver. Detta kan gälla mat, medicin eller hygien. Det kan också handla om att den utsatta förvägras hjälp med att exempelvis komma ur sängen, eller får för mycket eller för lite medicin.

Digitalt våld – detta är psykiskt eller fysiskt våld som i stället utövas digitalt med hjälp av exempelvis mobiltelefon, platta eller dator. Det kan handla om hotfulla sms eller att kontrollera hur någon rör sig via GPS. Det kan också handla om grooming, vilket

---

³ [Våld i nära relationer - Socialstyrelsen](#)

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

innebär att en vuxen närmar sig ett barn på nätet i syfte att bygga en relation och så småningom med hjälp av hot får dem att utföra sexuella handlingar på sig själv framför kameran eller i ett fysiskt möte. Ofta kan den vuxna utge sig för att vara jämnårig med barnet.

Materiellt våld – kan innebära stöld eller förstörelse av den utsattas personliga tillhörigheter.

Våld mot den utsattas husdjur – Det finns ett samband mellan våld mot husdjur och våld i familjen,

Ekonomiskt våld – kan innebära ekonomiska hot, begränsningar av tillgångar, eller tvång att utföra ekonomiska olagligheter.

Hedersrelaterat våld – Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och starkt knuten till kollektivet. Föreställningar om oskuld och kyskhet står i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. T ex. hot om våld, våld och dödligt våld.

Definition av närstående

Socialstyrelsen anger att utgångspunkten för om någon ska betraktas som närstående är om det finns eller har funnits en nära och förtroendefull relation mellan den som utövat våldet och den som utsatts. Det kan handla om makar, sambor, pojk- och flickvänner, såväl som föräldrar, syskon, barn eller andra släktingar. Även andra personer som medboenden, god man eller vårdgivare kan ha en förtroendefull och nära relation till omsorgstagaren och därför omfattas av begreppet. Bedömningen om vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet.

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Avvikelse

Om det inom socialtjänstens verksamheter uppstår missförhållanden eller risk för missförhållanden ska det rapporteras i avvikelsemodulen i Procapita. Rapporten lämnas till enhetschef eller omsorgschef som skickar den vidare till utredningsgruppen Lex Sarah. Även den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt lag om stöd och service för vissa funktionshindrade ska genast rapportera missförhållanden eller en påtaglig risk för ett missförhållande (SoL, 14 kap 3 §, LSS, 24, b§). För att läsa mer om hur, var och när en avvikelse ska skrivas - vänligen se separat rutin.

Särskilt utsatta grupper för våld

De personer som får stöd och hjälp från omsorgsförvaltningen utgör en särskilt utsatt grupp. Dessa individer är på grund av sjukdom, hög ålder och/eller funktionsnedsättning beroende av samhällets insatser för att klara sin vardag. Särskild sårbarhet och utsatthet kan också påverkas av exempelvis ekonomisk situation, hedersrelaterad kontext, kön, könsöverskridande identitet, missbruk och beroende, sexuell läggning eller tillhörighet till en nationell minoritet. ⁴

Risksituationer

- Föräldrar till vuxet/vuxna barn med sociala och/eller psykiska problem
- Allvarliga konflikter mellan den äldre och dennes anhöriga
- Ett äldre par där den ena parten möjligen håller på att svikta mentalt
- Isolering, få besök av vänner och anhöriga
- Personer med ett avvärjande beteende i omvårdnadssituationer, t ex demenssjuka

---

⁴ [HSLF-FS 2022:39 \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/HSLF-FS-2022:39)

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Tecken och symtom på våld⁵

- Fysiska skador såsom blåmärken, rodnader, frakturer, värk och smärta mm.
- Olika förklaringar till orsakerna bakom en viss skada
- Oro, magont, yrsel och diverse andra psykosomatiska problem
- Sömn- och ätstörningar
- Förändrad personlighet, depression, aggressivitet, tillbakadragen
- Tecken inom tandvården, exempelvis sårskador, blåmärken, utslagna tänder, frakturer i käkar osv.

Vanligaste symtomen på våld hos barn⁶

Hot och våld i familjen kan direkt eller indirekt drabba barn och unga genom att de själva blir utsatta för våld och övergrepp eller att de bevittnar våld mot någon annan. De vanligaste symtomen hos barn som bevittnat våld eller själva utsatts för våld är:

- Irritabilitet
- Aggressivitet
- Rastlöshet
- Uppmärksamhetsstörningar

Det är dock högst individuellt och i stort sett vilka symtom på psykisk ohälsa som helst kan vara förknippade till att barnet utsatts för och/eller bevittnar våld. Hälsoproblem som astma, eksem, magont, sömnsvårigheter, huvudvärk och ätstörningar kan också vara varningssignaler.

---

⁵ [Att vilja se, vilja veta och att våga fråga \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se)

⁶ [Att vilja se, vilja veta och att våga fråga \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se)

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Att ställa frågan om våld

Omsorgsförvaltningens handläggare bör vid misstanke i sitt arbete använda sig av FREDA-kort-frågor (se bilaga) för att identifiera personer som riskerar att vara utsatta för våld. Den personal som arbetar med handläggning och uppföljning av alla slags ärenden som gäller enskilda enligt socialtjänstlagen (2001:453) bör ha kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående samt ha förmågan att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet. Men alla som är bekväma med att ställa frågan om våld kan göra det. Tänk på att det är den utsatta som bestämmer vad hen vill delge för information. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet (SoL, 1 kap. 1§).

När frågan om våld ska ställas är det bra att tänka på följande;

- Var lyhörd för omsorgstagarens behov. Uppmana den utsatta att med egna ord berätta vad som hänt och ställ följdfrågor som hjälp till att beskriva händelsen.
- Hänvisa inte den utsatta vidare till annan arbetsgrupp/handläggare. Den som den våldsutsatta fått kontakt med hjälper hen att komma rätt. Arbetet ska präglas av samverkan.
- Ta den utsatta på allvar. Utgå från att det du får berättat för dig är sant. Det är inte du som ska utreda trovärdigheten. Förminska inte det som hänt på grund av t ex ålder, ohälsa eller funktionsnedsättning hos den utsatta.
- Många våldsutsatta ser inte sig själva som utsatta och tänker inte på utsattheten som misshandel, övergrepp eller våldtäkt. Det är därför viktigt att man är konkret i sina frågor och använder ord som "knuffar" och "slag".
- Fokusera på den utsattas egna upplevelse genom att använda uttryck som "blivit rädd" eller "gjort dig illa". ⁷

---

⁷ [Att upptäcka och ställa frågor om våld i nära relationer - Socialstyrelsen](#)

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Rutin

Anmälan vuxna

Enligt Socialtjänstlagen (5 kap. 11§) ska socialnämnden verka för att den som utsätts för brott och dennes närstående ska få stöd och hjälp. Om medarbetare i omsorgsförvaltningens verksamhet upptäcker att det förekommer eller känner oro för att det förekommer våld i nära relationer ska det därför, **efter samtycke** från den enskilde, anmälas till förvaltningen Arbete och välfärd. Anmälan görs till arbete och välfärds mottagningstelefon 0470-79 66 66 som är öppen mellan 8.30-12.00. Detta telefonnummer kan även ges ut till den som behöver stöd. Om den våldsutsatta inte samtycker ska man som medarbetare fortsätta uppmuntra den enskilde att ta den hjälp som finns samt bygga ett förtroende och visa sitt stöd. Vid barn ska en anmäla göras oavsett samtycke.

I enlighet med lag om stöd och service för vissa funktionshindrade (24, b§) ska den som fullgör uppgifter i verksamhet enligt LSS lagstiftning genast rapportera missförhållanden eller en påtaglig risk för ett missförhållande. Det innebär att medarbetare i omsorgsförvaltningen ska anmäla missförhållanden gällande omsorgstagare som omfattas av LSS lagstiftningen.

Anmälan barn

I enlighet med Socialtjänstlagen (14 kap. 1§) är vissa myndigheter och yrkesverksamma skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Detta innebär att om personal i omsorgsförvaltningens verksamhets känner oro gällande att ett barn far illa (personer under 18 år) så **krävs inget samtycke**. Då gäller anmälningsskyldigheten. Det räcker med en oro för att ett barn bevittnar/hört våld för att en anmälan ska göras. Barnet behöver **inte** själv bli utsatt. Anmälan ska göras via e-tjänsten "orosanmälan för barn och unga

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

som far illa". Den hittas på Växjö Kommuns hemsida, eller klicka här: [Orosanmälan för barn och unga som far illa - Växjö kommun \(vaxjo.se\)](https://www.vaxjo.se/omsorg/orsanmalan-for-barn-och-unga-som-far-illa)

Det går även att ringa till barn och familjs mottagningsteam på telefonnummer 0470-43 590 om anmälan gäller barn eller ungdomar under 18 år. Viktigt att inte använda mejl i dessa typer av ärenden då uppgifterna är känsliga. Anmälningar ska fortsätta att göras om våld eller misstanke om våld fortlöper.

Ansvarsuppdelning

Förvaltningsuppdelning

I en våldssituation är det viktigt att arbetet präglas av samverkan mellan alla inblandade aktörer. Eftersom varje fall är unikt kommer arbetet se olika ut från fall till fall.

Övergripande är omsorgsförvaltningens ansvar att identifiera våld eller oro om våld och synliggöra detta. Förvaltningen Arbete och välfärd kan erbjuda skyddande insatser och de har bred kunskap om våldssituationer. Även om samtycke inte ges kan arbete och välfärd kontaktas **avidentifierat** för rådgivning. Arbete och välfärd behöver inte information om personen i fråga såvida inte insatser krävs. Det innebär att Arbete och välfärd kan hjälpa till även om samtycke inte finns. Samverkan mellan förvaltningarna och kommunikationen mellan är A och O för att den våldsutsatta ska få så bra hjälp som möjligt. Gällande barn gör Arbete och välfärd alltid en skyddsbedömning inom 24 timmar.

Tänk på sekretessen mellan förvaltningarna och delge inte uppgifter om en enskilds personliga förhållanden utan samtycke. Gällande skyddade personuppgifter finns särskilda bestämmelser om huruvida uppgifter får lämnas ut. Läs mer om sekretess samt hantering av skyddade personuppgifter i separata rutiner.

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Agerande för dig som medarbetare

Alla som på något vis har kontakt med omsorgstagarna räknas som medarbetare. Detta oavsett befattning, vilket innebär att nedan presenterat arbetssätt gäller alla såväl handläggare, sjuksköterskor och undersköterskor med flera. Om du som medarbetare känner oro eller misstänker att någon är utsatt för våld ska du:

- Kontakta din chef för att diskutera din oro och för fortsatt planering
- Dokumentera händelsen noga/detaljerat. (Läs mer om detta under "dokumentation")
- Uppmuntra till att ta hjälp och erbjuda din egen hjälp att kontakta arbete och välfärd samt polis. Viktigt att samtycke ges. Dokumentera samtycket! (Läs under "att ställa frågan om våld")

Agerande för dig som chef

Om en medarbetare eller du själv känner oro för att någon är utsatt för våld ska du:

- Fundera på om det finns omedelbara behov av mer praktisk karaktär, exempelvis behov av omedelbart skydd.
- Polisanmälan, förmedla kontakt och hjälp till och följ med om behov och önskemål finns.
- Läkareundersökning, följ med om behov eller önskemål finns.
- Vid behov kontakta förvaltningen för arbete och välfärd för orosanmälan eller rådgivning.
- Dokumentera händelsen noga/detaljerat (Läs mer om detta under "dokumentation").
- Behövs tolk? Använd aldrig en familjemedlem eller släkting som tolk.

Om du som chef känner dig osäker på vad du ska göra och behöver konsultation kan du kontakta arbete och välfärd på telefonnummer 0470 79 66 66. Samverkan och rådgivning med arbete och välfärd kan med fördel ske i ett tidigt skede.

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

En viktig uppgift för såväl medarbetare som chef är att säkerställa att insatser görs och att följa upp vad som händer den utsatta. Se rekommenderade samverkanspartners i slutet av rutinen. Uppföljningen kan med fördel ske tillsammans med företrädare för annan förvaltning eller myndighet om den utsatta har de kontakterna.

Dokumentation

Dokumentationen ska ske i aktuellt verksamhetssystem vilket kan vara olika beroende på vem som ska dokumentera och vad som har inträffat. Dokumentationen bör begränsas till sådant som är av verklig betydelse för ställningstagande i det enskilda fallet.

Uppgifter som saknar betydelse för bedömningen av ärendet ska inte antecknas.

Uppgifter om den enskildes privatliv bör begränsas till sådant som är nödvändigt för prövningen (SoL 11 kap. 5§). Uppgifter om tredje person bör undvikas så långt det är möjligt.

Dokumentation om vad som hänt i ärendet t ex omsorgstagarens behov, vilka kontakter som tagits och samtycke till detta, dokumenteras i Lifecare under händelse av betydelse för den/de personal som varit aktiva i ärendet. Om en anmälan är gjord ska detta dokumenteras i social journal, förutsatt att samtycke till anmälan finns. Det är av största vikt att dokumentation om dessa ärenden sker. Dokumentation kan komma att bli bevis i en eventuell rättegång. Polisen behöver en noggrant återgiven dokumentation som ordagrant beskriver vad den utsatte berättat.

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
 Gäller för: Omsorgsförvaltningen
 Reviderad: 2023-04-27

Bilaga 1: Samverkan och kontaktuppgifter

Nedan följer en sammanfattad tabell med ansvarsuppdelning samt kontaktuppgifter

Förvaltning/myndighet	Ansvar	Kontaktuppgifter
Arbete och välfärd	I Växjö kommun är det förvaltningen för arbete och välfärd som ansvarar för frågor som rör personer som utsatts för hot och våld i en nära relation och som behöver stöd och hjälp för att förändra sin situation.	<p>Akuta situationer som rör personer över 18 år (ex skyddat boende, ekonomiska frågor)</p> <p>Kontorstid: 0470 – 410 00 Kommunens växel</p> <p>Övrig tid: SOS Alarm, Ring 112 och begär sociala beredskapen</p> <p>Ej akuta situationer som rör personer över 18 år</p> <p>För omsorgstagare som redan har kontakt med förvaltningen för arbete och välfärd sker kontakten med ordinarie handläggare.</p> <p>Situationer där barn/ungdom är involverad</p> <p>Rådgivningstelefon på avdelningen för barn och ungdom: 0470 – 435 90. Kontakt och rådgivning kan göras anonymt. Anmälan görs via e-tjänsten "orosanmälan för barn och unga som far illa". Den hittas på Växjö Kommuns hemsida, eller klicka här: Orosanmälan för barn och unga som far illa - Växjö kommun (vaxjo.se)</p>
Familjefrid Kronoberg	Erbjuder individuella behandlingssamtal (utsatta och våldsförövare) och gruppverksamhet för alla från fyra år	Familjefrid Kronoberg: 0470 – 79 60 47

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
 Gäller för: Omsorgsförvaltningen
 Reviderad: 2023-04-27

	och uppåt. Behandlarna är specialiserade på våld i nära relationer, för inga journaler och har tystnadsplikt. Kostnadsfritt.	För att rådgöra med kvinnofridssamordnare: 0470 – 433 04
Region Kronoberg	Region Kronoberg har skyldighet att genomföra en läkarundersökning i dessa situationer. Undersökningen är ett viktigt bevis vid en polisanmälan.	Kontakt tas med aktuell vårdcentral eller akutmottagning.
Polisen	<p>Polisens roll är att utreda om ett brott har begåtts. Polisen har en skyldighet att ta upp anmälan om brott kommer till deras kännedom.</p> <p>Om den utsatte inte vill anmäla själv eller ge samtycke är det ändå viktigt att brottet kommer till polisens kännedom. Informera enhetschef för bedömning om anmälan ska göras.</p>	<p>Vid akuta fall eller pågående våld ska polisen kontaktas omedelbart: Ring 112</p> <p>Vid icke akuta fall (t ex våld som upptäckts, men inte är pågående eller med överhängande risk för omedelbart fortsatt våld)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Motivera den utsatta att själv göra en anmälan. 2) Be att få den utsattes samtycke till att hjälp ges för att göra anmälan. <p>Enhetschefen har möjlighet att jontakta polisens kontaktcenter för att få råd kring anmälan: 114 14 (dagtid – personsäkerhetsgruppen)</p>
Kvinnojouren Blenda	Genom kvinnojouren Blenda kan en utsatt kvinna få ett tillfälligt boende och stödsamtal, i grupp eller enskilt.	Kvinnojouren Blenda: 0470 – 488 08
Kvinnofridslinjen	En nationell stödtelefon för den som är utsatt för hot och våld samt anhöriga och vänner. Samtalen är gratis oavsett	Kvinnofridslinjen: 020 – 50 50 50 (Öppet dygnet runt)

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

	var man bor i Sverige och syns inte på telefonräkningen. Kvinnofridslinjens uppgift är att lyssna och ge professionellt stöd. De har tystnadsplikt och man kan vara anonym.	
Brottsofferjouren (BOJ)	BOJ i Växjö ger hjälp och stöd till brottsdrabbade i nära anslutning till brottet samt vittnesstöd inför rättegång.	Brottsofferjouren Växjö: 0470 – 456 94 Brottsofferjouren Nationell växel: 0200 – 21 20 19
Jourhavande präst i Svenska kyrkan	En jourhavande präst lyssnar och ingen utomstående ska kunna ta del av det som sägs mellan den enskilde och prästen. Samtalet är gratis och syns inte på telefonräkningen. Alla församlingar inom Svenska kyrkan erbjuder samtalsstöd.	Ring 112 och be om att få bli kopplad till jourhavande präst (Öppet kl. 21-06)

Bilaga 2: FREDA-kortfrågor och råd för användning

Råd för användning

FREDA-kortfrågor är i första hand avsedda att användas i intervjuform. Handboken VÅLD hos Socialstyrelsen beskriver i vilka situationer professionella kan behöva fråga om våld. Det gäller i första hand vid direkta indikationer om våldsutsatthet. Men en verksamhet kan också besluta sig för att ställa frågor om våldserfarenhet i en viss

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

målgrupp under en begränsad period i syfte att dels göra en inventering av våldsutsatthet i gruppen, dels undersöka verksamhetens förmåga att identifiera våld.

Klienten och den professionella bör ha en någorlunda etablerad kontakt, först efter andra eller tredje mötet kan det vara lämpligt att ställa frågor om våld om det inte har funnits några tidigare tecken på våldsutsatthet. Frågor om våld ställs lämpligen i enrum med klienten.

Det är inte säkert att en person som utsätts för våld väljer att uppge det vid första tillfället som frågan tas upp. Om det finns indikationer på våld kan det finnas skäl att fråga igen vid nya tillfällen.

Om det framkommer att ett barn kan ha utsatts för eller bevittnat våld eller andra övergrepp av en närstående ska nämnden inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp (jfr 6 kap.1 § SOSFS 2014:4).

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

Bestäm inramning av frågorna

Oavsett om FREDA-kortfrågor används i enskilda fall vid tecken på våldsutsatthet eller i en inventering under en avgränsad period är det viktigt att de praktiskt verksamma planerar på vilket sätt de introducerar frågorna och planerar hur de ska hantera olika svar och reaktioner från den tillfrågade. I de flesta situationer torde det vara rimligt att inleda frågorna med att berätta om socialtjänstens ansvar för att identifiera och erbjuda stöd och skydd till personer som är utsatta för våld som en viktig anledning att ta upp frågan. Det kan exempelvis vara relevant att berätta att frågor om våld ställs till alla i den aktuella målgruppen under en viss period, om så är fallet, och varför. Om frågor om våld ställs på grund av att den professionella har uppfattat signaler om våldsutsatthet hos en enskild kan det vara viktigt att berätta vilka omständigheter som väckt oro och föranleder frågorna och samtidigt visa på en beredskap att ompröva sina föreställningar.

När man ställer frågorna om barnen i FREDA-kortfrågor är det viktigt att vara särskilt förberedd och använda det egna omdömet. Det beror på att frågorna har ändrats respektive förts in efter att prövningen av instrumenten i FREDA genomfördes.

Rutin när våld identifieras

Varje professionell som frågar om våld bör känna sig säker på hur ett jakande svar ska hanteras och vilka rutiner för vidare information, hänvisning eller ytterligare utredning som gäller i verksamheten när våldsutsatthet identifieras. Att besluta om rutiner för detta bör ingå i en verksamhets förberedelser inför användningen av FREDA. Det är viktigt att berätta för den person som får frågor om våld vad verksamheten har för rutiner och möjligheter att ge stöd och skydd till våldsutsatta personer.

Förbered exempel på våld

Konkret bör varje fråga föregås av en kortare beskrivning av vad som avses med våld i de olika fallen, till exempel enligt följande (finns delvis även i formuläret):

Process: 4. Stödja individen för ett tryggt och självständigt liv
Gäller för: Omsorgsförvaltningen
Reviderad: 2023-04-27

- Fysiskt våld kan exemplifieras med knuffar, örfilar, slag, sparkar etc. riktade mot klienten.
- Psykiskt våld kan exemplifieras med nedsättande kommentarer, förföljelse och hot riktade mot klienten eller mot någon som är viktig för klienten (t.ex. barn, husdjur) och med materiellt våld som att slå sönder porslin eller ägodelar.
- Sexuellt våld kan exemplifieras med olika typer av sexuella aktiviteter mot klientens vilja.

Vem avses med närstående

Uppllys gärna den tillfrågade om att närstående kan syfta på nuvarande partner (man/kvinna), en f.d. partner eller annan familjemedlem, en släkting eller släktingar, en vän eller bekant. Det kan även gälla andra personer som den våldsutsatta har eller har haft en nära och förtroendefull relation med. Bedömningen av vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet (prop. 2006/07:38 s 31). Att klargöra vem som utövar våldet kan ha betydelse för om en riskbedömning av fortsatt utsatthet behöver göras.

Kompetens om våld och bemötande behövs

Viss kompetens inom våldsområdet är en förutsättning för att besluta om när och hur frågor om våldserfarenheter ska ställas. För beslut om att inventera våldsutsatthet i en särskild målgrupp är exempelvis kännedom om våldsutsatthet i olika grupper relevant.

När det gäller att fråga om våld i enskilda fall kan forskning om våldsutsattas erfarenheter av bemötande vägleda den professionella. Det finns ett flertal vägledningar som belyser situationen att ställa frågor om våld. En central insikt är att våldsutsatta ofta kan känna skam och skuld över våldssituationen. Reaktionen hos den professionella som frågar om våld är därför av stor betydelse. Att bli negativt bemött, och framförallt att inte bli trodd eller inte bli tagen på allvar, upplevs som mycket svårt och kan fördröja eller förhindra vidare hjälpsökande och uppbrott.

FREDA-kortfrågor

Många människor utsätts för våld och övergrepp i hemmet eller på andra platser och i den situationen har man rätt att få hjälp och stöd. Våldet kan vara fysiskt, att bli knuffad, slagen, sparkad och så vidare. Det kan också vara psykiskt, att man kränks, trakasseras, hotas, får saker förstörda eller att någon annan tar kontroll över ekonomin. Ibland uppstår tvång och våld i sexuella relationer.

Vi vill be dig att svara på tre frågor om din situation (1, 2, 3). Det ber vi också andra som kommer till oss att göra. Om du har någon funktionsnedsättning frågar vi särskilt kring den (4, 5).

	Under senaste året?	Tidigare i livet?	Är du nu rädd för den/de personerna?	Har du nu kontakt med den/de personerna?
1. Har du blivit utsatt för någon form av fysiskt övergrepp av någon (t.ex. knuffad, slagen, sparkad, eller annat)? NEJ ☐ JA ☐	Om JA, av vem/vilka	Om JA, av vem/vilka	NEJ ☐ JA ☐	NEJ ☐ JA ☐
2. Har du blivit utsatt för någon form av psykiskt övergrepp (t.ex. kränkt, trakasserad, kontrollerad, hotad, fått saker förstörda, ej fått kontrollera ekonomi eller annat)? NEJ ☐ JA ☐	Om JA, av vem/vilka?	Om JA, av vem/vilka?	NEJ ☐ JA ☐	NEJ ☐ JA ☐
3. Har du blivit utsatt för någon form av sexuellt tvång? NEJ ☐ JA ☐	Om JA, av vem/vilka?	Om JA, av vem/vilka?	NEJ ☐ JA ☐	NEJ ☐ JA ☐
4. Har du hindrats från att använda rullstol, käpp eller annat hjälpmedel? NEJ ☐ JA ☐	Om JA, av vem/vilka	Om JA, av vem/vilka	NEJ ☐ JA ☐	NEJ ☐ JA ☐
5. Har du vägrats hjälp med att ta din medicin, komma till badrummet, komma upp ur sängen, klä dig eller få mat/dryck? NEJ ☐ JA ☐	Om JA, av vem/vilka	Om JA, av vem/vilka	NEJ ☐ JA ☐	NEJ ☐ JA ☐

Om du har hemmavarande barn under 18 år:

Har barnet/barnen vid övergrepp sett, hört eller märkt våldet?

Nej Ja, vid enstaka tillfälle Ja, vid upprepade tillfällen

Oavsett övergrepp mellan vuxna, har barnet/barnen själva varit utsatta för våld?

Nej Ja, vid enstaka tillfälle Ja, vid upprepade tillfällen